

Can Pàmias

Gelida

Ubicació

Comarca: Alt Penedès
Lloc/Adreça: Carrer Anselm Clavé, núm. 8
Alçada: 203

Coordenades:

Latitud: 41.437333640252
Longitud: 1.8655568361282
UTM Est (X): 405224
UTM Nord (Y): 4587928

Classificació

Número de fitxa: 08091 - 150
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia: Edifici
Estil / època: Noucentisme
Segle: XX
Any: 1928
Autoria de l'element: Carlos Martínez
Estat de conservació: Bo
Notes de conservació: L'edifici i el jardí estan en molt bon estat.
Protecció: Legal
Tipus de protecció: BCIL
Observacions protecció: BCIL / Immoble / 8352-I
Data aprovació: dv., 05/06/2015 - 12:00
Número inventari: Inventari del Patrimoni Cultural Immoble Patrimoni Arquitectònic,
Generalitat i altres inventaris: 43015
Accés: Restringit
Ús actual: Residencial
Titularitat: Privada
Titular: 5381010DF0858S0001XD

Descripció

La Torre de Can Pàmias i la Torre de Can Torras, ambdues situades a prop de la font de Cantillepa, són exemples destacats d'arquitectura noucentista i comparteixen característiques estilístiques similars. Aquestes torres d'estiueig es troben enmig d'extensos jardins amb zones boscoses, isolades del context urbà immediat, la qual cosa les fa punts de referència destacats en el paisatge local.

El disseny de l'edifici Can Pàmias, en particular, destaca per la seva forma quadrangular i una alçada notòria, accentuada per la presència d'una torratxa-mirador i la verticalitat de la seva coberta. La disposició de l'edifici inclou una planta baixa parcialment excavada, dos pisos superiors, i un altell situat sota el ràfec de la coberta. La torratxa, situada lateralment respecte a la resta de l'estructura, disposa de grans finestrals verticals distribuïts en tres per cada costat, i està coronada per una coberta a quatre vents.

El portal principal de l'edifici està protegit per un porxo d'entrada. La coberta, feta de teula, està adornada amb boles decoratives, i els ràfecs estan embellits amb mènsules de fusta. Les finestres i les portes balcó de l'edifici són rectangulars, amb arcs escarsers i ampliacions en les finestres, i estan equipades amb porticons de fusta, afegint un toc rústic i tradicional a l'estructura modernista de l'edifici.

Observacions:

Segons la senyalització de la Ruta Modernista figura el nom de les torres com Can Pàmias i Can Torras, tot i que també s'anomena a les dues torres Can Pàmies i Can Torres.

Història

La història de Can Pàmias a Gelida l'hem de situar en el context de finals del segle XIX i el primer quart del segle XX. Situada en el carrer Anselm Clavé aquesta es tracta d'una gran torre residencial d'estiueig.

Lluís Riu i Mercè Compte (2018) analitzen el fenomen de l'estiueig al poble de Gelida des d'una òptica de pràctica habitual entre la burgesia a principis del segle XX, influenciat pels corrents higienistes que van emergir en resposta a la creixent industrialització de la nova Barcelona, i que va trobar a Gelida un entorn que reunia unes condicions immillorables. Aquest moviment buscava espais naturals, tant marítics com muntanyencs, que oferissin un ambient net i sec per ser considerats ideals per a la recuperació de la salut i el benestar. Aquests llocs, sovint caracteritzats per la presència de fonts, especialment aquelles de propietats medicinals, es van convertir en destinacions predilectes per a aquests grups socials. A mesura que els mitjans de transport es van desenvolupar i millorar, va ser possible consolidar diversos nuclis d'estiueig en localitats anteriorment inaccessibles i allunyades de les zones més afectades per la contaminació urbana. Això va facilitar l'establiment de centres on la burgesia podia evadir-se temporalment de l'ambient urbà contaminat, buscant refugi en entorns més purs i saludables. Aquesta pràctica no només reflectia una cerca de lloc per al descans sinó també una manifestació dels ideals de salut i higiene que predominaven en aquell període. Daniel Garcia Peris (2018) reforça també aquesta característica d'estiueig: "... Gelida ja era motiu d'atracció abans d'edificar-hi algunes cases emblemàtiques de l'estiueig com Can Pàmias i Can Torras."

Aquest gran casal va estar erigit el 1928, en els primers temps d'estiueig a Gelida, juntament amb altres edificis com Can Torras. Josep Pàmias Corrons, empresari de Barcelona, va encarregar la construcció

d'aquesta residència a Carles Martínez Sánchez, un arquitecte que va anar desenvolupant la seva carrera amb èxit a diverses localitats com: Barcelona, Gelida, Santa Perpètua de Mogoda, Berga i Cornellà. La casa d'estil noucentista va ser construïda en mans de Joaquim Mas i Palau.

El constructor de la Torre Haeffner fou Joaquim Mas i Palau (1888-1960), de la nissaga dels Mas constructors i promotors gelidencs. El treball de Joan Rosselló i Raventós (1990) recull l'obra i l'activitat de la nissaga dels Mas, una família de paletes, constructors i arquitectes que han tingut una presència molt important en la vida de Gelida durant els segles XIX i XX. La configuració de la Gelida moderna no seria la mateixa sense aquesta influència, la qual ha significat, entre altres aspectes, la introducció del Modernisme a Gelida, la construcció de molts edificis representatius i la redacció del primer Pla General d'Urbanisme a principis de 1980. Des de la primera meitat del segle XIX, els Mas han intervingut sense interrupció en el procés de construcció de la Gelida actual, amb dos-cents anys d'una activitat amb repercussió pública. L'herència constructiva de Mariano Mas va ser recollida pel seu hereu, Francisco Mas i Romana, que es va dedicar de ple a l'ofici de constructor de cases consolidant la nissaga al poble entre 1860 i 1886. La següent generació va bifurcar l'activitat de la família. L'hereu, Mariano Mas i Civil, es va mantenir a l'empresa familiar, mentre que el segon fill, Lluís Mas i Civil es va dedicar a la construcció de cases i va ser el primer Mas que es va decidir a projectar obertament. La fil·loxera i la crisi agrícola van centrar els germans Mas en el sector de l'estiueig a principis dels anys 1890. La prematura mort de Lluís Mas el 1906 va obligar el seu fill, Delfí Mas i Valls a enfrontar-se al negoci a l'edat de dinou anys. Delfí va buscar la presència d'arquitectes de prestigi en les seves obres i va construir gran part de l'arquitectura de prestigi de l'època. Malgrat que les obres públiques de l'Ajuntament semblaven dominades pels Mas Mariano i Joaquim, Delfí Mas també va intervenir en algunes construccions institucionals. Així com la incorporació professional de Delfí Mas va ser molt ràpida, la llarga vida de Mariano Mas va determinar que durant molts anys les tasques d'aquest i les del seu fill se sobreposessin. El període d'influència de Joaquim Mas va ser entre 1925 i 1950, marcat pels seus inicis com a responsable més directe del negoci familiar. A partir de la construcció del funicular el 1924, el fenomen de l'estiueig va accelerar-se, i Joaquim Mas va continuar construint cases de renda, signades generalment per Ros i Ros. A partir del 1928, va iniciar els contactes amb l'arquitecte Carlos Martínez, col·laborant en el projecte del Casal Gelidenc el 1931. A partir de 1928, Joaquim Mas va iniciar contactes amb l'arquitecte Carlos Martínez, qui va ser el projectista de diverses obres significatives d'aquell període. Entre elles es troben la Torre Pàmias (1928), la casa Cardús (1928), la torre Solé i Recasens (1929), i la torre Haeffner (1930), totes construïdes per Joaquim Mas. Aquesta col·laboració va marcar un moment destacat en la carrera de Mas, consolidant la seva reputació com a constructor d'importants edificis residencials.

Durant la Guerra Civil, el Comitè Local de Milícies Antifeixistes, es va establir a Can Pàmias, entre altres punts del poble. Històricament, el jardí de Can Pàmias ha destacat pel bosquet i considerat un dels espais més valorats, però sobretot per la Palmera que destacava en el jardí.

Bibliografia

AAVV (1986). Inventari del patrimoni arquitectònic de Catalunya. L'Alt Penedès. Generalitat de Catalunya.

GARCÍA, Daniel (2018). "Les fonts de Gelida: ara i abans" a Programa de Festa Major, Ajuntament Gelida, 2018 pp.56-57.

RIUS, Lluís i COMPTE, M. Mercè (2018): "Els primers jardins de Gelida" Programa de Festa Major, Ajuntament de Gelida. Regidoria de Cultura, Gelida, 2018 p.90

